

**IZR. PROF. DR. LUCIJA MULEJ, SOCIOLOGINJA
IN ANTROPOLOGINJA**

A portrait of Lucija Mulej, a woman with blonde hair, wearing a light blue jacket and a colorful floral patterned top. She is resting her chin on her hands, looking thoughtfully towards the camera. The background is a neutral, textured wall.

**Potrebujemo vodje,
ki nas opogumljajo**

Zadnji dve leti veliko govorimo o svobodi in spremembah, vendar si obojega pogosto želimo na hitro ter natanko tako, kot si predstavljamo. Kakšno življenje pa si v resnici želimo, kakšni ljudje nas prepričajo in kakšnega vodjo bi potrebovali kot narod? O tem smo se pogovarjali s strokovnjakinjo, ki pri svojem delu povezuje koncepte duhovnosti in podjetništva, duhovnega in materialnega kapitala ter duhovnosti in znanosti. Pravi, da je nastopil čas za svobodno Slovenijo.

Zadnje čase veliko govorimo o spremembi ali celo spremembah. Mnogi trdijo, da jih komaj čakajo, a ljudje v resnici nismo ukrojeni zanje, se jim raje izogibamo. Ali to drži?

Ta vaša teza deloma drži. Vsekakor vidimo, da je sodobni čas prepreden s številnimi naprednimi znanji, od biotehnologije, genetike, računalništva, informacijskih rešitev do razvejanih družbenih omrežij in je že sam po sebi ena velika sprememba. Pred stotimi leti je naša prababica v vsem življenju srečevala peščico ljudi le iz vasi in morda nekajkrat potovala v sosednje dežele. Danes povprečen Zemljan v enem samem delovnem dnevu sreča od 30 do 100 ljudi ali več. V času dela na daljavo je teh interakcij bistveno več. In s to lastnostjo je bistveno drugačen od ostalih preteklih epoh, ko še nismo imeli priložnosti le s klikom na zoom ali teams vzpostaviti stika z doma vsem svetom. Ker že od časa globalizacije, ki svet spreminja v globalno vas, opažamo drugačne vedenjske vzorce pri posameznikih, moramo priznati, da sodobnost od nas zahteva prilagodljivost na vsakem, lahko čisto banalnem koraku. Res je, določeni ljudje iščejo novosti in so v duhu inventivni in raziskovalni. In s spreminjanjem lastnih življenj nimajo resnih težav. A velika večina se težje sprizajni z negotovostjo, ki jo spremembe pravzaprav prinesejo. Vendar so pogosto lahko dobre in nas kot znanilke boljših časov nagovarjajo k temu, da se odpremo drugačnemu. Saj nas sprememba sili v razvoj, razvoj pa zahteva več energije kot vsakodnevna rutina. Morda nas ni toliko strah, kot smo leni, se vam ne zdi?

Na neki način nam je verjetno skupna tudi navezanost na staro, v nekaterih trenutkih, ko mine dovolj časa, najbrž tudi nostalgični spomin na to.

Nostalgija ali udobje in z njo povezana čustvena navezanost na že poznano so seveda značilnosti tistih skupin, ki se težje prilagajajo svetu. V času virtualnih svetov in nevroplastičnosti, ko dokazujemo, da je naš značaj posledica tako vzgoje kot vplivov okolja, postaja jasno, zakaj so današnji mladi tako odprti za drugačne poglede. Predvsem imajo radi svobodo, prostost misli in kreacijo duha, te lastnosti pa so daleč od rigidnosti in zatohlosti zaigrane morale. Pravila so vselej pomembna, a ne smejo dušiti kreacije. Najti ravnovesje med temi silnicami, torej stalnicami in

spremembami, ni enostavno zlasti za starejše generacije, ki so bolj ranljive. In seveda rastoče v bolj zaprtih okoljih z manj možnostmi za rast. Zato je tu izrednega pomena, da spregovorimo in govorimo o sočutju in solidarnosti. Ko se vzpostavi skupnost, ki neguje tako tradicijo kot vklaplja nove vrednote hitrega sveta, se dobro počutijo vse generacije. Stari in mladi. In takrat pretirana navezanost na staro mine, saj dovoljuje prostor tvorni tradiciji in občutku za glas ljudi. In ko smo kot voditelji držav dovolj modri, da povežemo modrost z upornim mladostnim duhom, postavimo most med starejšo in mlajšo generacijo. Ko imata obe prostor, patološke navezanosti preminejo, ker zaživijo lastno eksistenco in spoštovanje generacij. Ne smemo pozabiti, da nostalgija priča o pomanjkanju spoštovanja. In vse kulture in družbe se gradijo na jedrnem odnosu do tradicije, ki povezuje ljudi.

»SLOVENC
SI NEIZMERNO
ŽELIMO
SPREMEMBE,
predvsem pa ljudi
širokega duha in
nemogoče.«

In ko preteklosti damo njeno pravično mesto, potreba po malikovanju rezidualov časa, ki ga ni več, izpuhti.

Pa smo sposobni aktivno delati za spremembo ali smo ljudje (in morda Slovenci) bolj nagnjeni k sprejemanju tistih, ki nas 'doletijo'?

Tistega, kar nas doleti, ne moremo izničiti. Zato radi rečemo, da se ljudje zavemo lastnih zmot in napak šele takrat, ko nas doletijo preizkušnje. Zato tudi marsikdo vztraja v starem, se ne loči na primer, čeprav je odnos že zdavnaj zakrnel in kot performans za druge krepi kolektivno iluzijo. Pred stoletjem so bili zunajzakonski otroci 'pankrti' in samske neporočene ženske manjvredne, če ne celo oporečne in sumljive. In nazadnjaška, starokopitna kultura, ki negira vse radoživo in tisto, kar gradi svet zunaj poznanega in systemskega, je vedno proti spremembi. Tudi verske ločine, ki delujejo po načelu strogega reda, prepovedujejo stike z zunanjim svetom oz. strogo določajo, katera literatura je primerna za branje in katera ne. Takšna pravila niso naključje, saj ljudem preprečujejo avtonomnost razmišljanja. A čas spreminja vrednote in tudi kultura spreminja vzorce in obrazce, po katerih vzgajamo. In današnja dostopnost sveta in prilagodljivost umov, ki so posledica drugačnih možnosti, spreminja tudi odnos do sprememb. Ker nas je covid na kolektivni ravni dodobra očistil zmot in iluzij, smo prvič doživeli, da sprehod v drugo občino ni bil samoumeven in da se silnice varnosti kaj hitro zamajajo, če svetovni voditelji ne upoštevajo tako razuma kot modrosti. Zato ocenjujem, da si Slovenci neizmerno želimo spremembe, predvsem pa ljudi širokega duha in uma, ki povezuje nemogoče.

Običajno do sprememb, ki si jih želimo, gojimo neka pričakovanja. Najbrž jih neredko celo idealiziramo. Kaj se zgodi, ko sprememba, ki pride, ni povsem takšna, o kakršni smo sanjali?

Odvisno od našega značaja in notranje moči. Predvsem pa od razumevanja duhovnih zakonov, ki so kot enigma skriti v vseh dogodkih. Navsezadnje vse v tem vesolju poteka v nekem redu. Vsi dogodki imajo sebi lastne geometrijske oblike in vse oblike žive narave izkazujejo neko večjo uigranost, ki pa je v vrvežu vsakdanjega življenja ne opazimo. In če smo

Dr. Mulej meni, da smo pripravljeni na spremembe.

povezani z lastnim jedrom, precej lažje razumemo neko spremembo in ne trpimo tako zelo, ko se nekaj ne odvija po naših pričakovanjih. Gre za to, da na veliko zaved nimamo vpliva, imamo pa vpliv na svojo pot, na rast in duhovno odpornost. In tu se moramo krepiti, s tem pa v celoto prispevati čim boljše različice sebe. Drug za drugega. Za nas, Slovence. A ko nas bombardirajo negativne novice in besede, ki so raztrgane, temne in rušilne, opazimo le še stiske in strah. Porast anksioznosti za to ni naključje.

Tu nastopi tudi aktivnost kompromisa. Pa vendar jih včasih zelo težko pogoltnemo. Zakaj?

Morda bi dodala, da za srednjo pot dozorimo. Za to, da slišimo stališče drugega, moramo prisluhniti z vsem svojim bitjem; z umom, s srcem, z dušo. Ne le njegovim besedam. Pač pa se potruditi, da ustrezno 'prevedemo' njegove besede in želje v svoj vrednotni sistem, s čimer ga sprejmemo in s tem celovito podpremo. Težava, ki jo vidim tu, je zlasti v površni komunikaciji in predvsem v tem, da se ljudje ne poslušajo.

Ne slišijo. Raje razmišljajo o sebi. In ne znajo prisluhniti, začutiti s sogovornikom. Ko to znamo, srednja pot pride sama po sebi.

Če greva še korak dlje, se spremembe običajno ne dogajajo čez noč. Tiste, po katerih hrepenimo, ne morejo priti dovolj hitro. Pa imamo potrpljenje, da počakamo na njihove sadove, ali prej vržemo puško v koruzo, če ni vse po naše?

Tu gre za dva fenomena. Najprej za naš ego, ki je brez moči duha slep in šibak. Ter za našo sposobnost potrpežljivosti in iskanja ravnovesij med nasprotji, ki nam jih pred naše oči slika življenje. Čas, v katerem živimo, je poln nestrpnosti. Ne znamo več dihati z naravo, zvezdami, s soncem. Zato poudarjam, da naša srca in duše želijo, hočejo spremembe! In zato jih bomo materializirali.

Trenutno smo priča volilnim kampanjam, ki nas lovijo na svoje pasti na takšne in drugačne načine. Na kaj padamo, kaj nas prepriča?

Zagotovo smo naveličani vodenja, ki nas zapira v ozke svetove in nas istočasno prepričuje, da ne vidimo dobro. Prepriča pogum, saj smo Slovenci čudovit, klen narod, ki zna ločevati zrnje od plev. Včasih smo preveč zaupljivi, a na koncu spregledamo. In takrat je čas za velike premike, ne le za blage spremembe.

Vemo tudi, da je za dober marketing in dobro promocijo treba veliko denarja. Se tega zavedamo?

Mislím, da to ne drži. Če imamo uravnotežen jaz in dobro vsebino, smo že po sebi marketing na dveh nogah. Verjetno pa tisti, ki nimajo kakovostnih vsebin, potrebujejo večje investicije v kreacijo optimalne medijske podobe.

Si zapomnimo dobro in pozabimo slabo? Ali pa: kako hitro pozabljamo?

Pozabljanje in kognitivne funkcije so soodvisni. Okoliščine, dedni material in seveda način življenja ter zdrav življenjski slog neizpodbitno gradijo ključne, izvirne temelje. Če imamo redno aktive možgane in živimo z vetrom v laseh, s sproščenim umom, ki ga redno čistimo z meditacijo ali s postom, ohranjajo kondicijo. Načeloma pa velja, da nas bolezní ali življenjske nepravilnosti lahko zelo prizade-

nejo. Takrat vidimo več sivega kot svetlega in opojnega. Zato pa je tako pomembno, da nas vodijo vedri in svetli ljudje, ki vidijo v prihodnosti potenciale in ki so že dokazali, da jih zmorejo multiplicirati za višje dobro. Za skupnost, ne le za 'naše'. Potrebujemo vodje, ki nas opogumljajo. In takšne, ki jasno povedo, kam in kako.

Nekateri vpijejo, da nikoli nismo zadovoljni, drugi, da imamo ves čas ista imena, ki se menjavajo, tretji, da potrebujemo sveže obraze, ki pa jim ne zaupajo. Kakšnega vodje si želimo, na kakšno osebo bi se dobro odzvali kot narod?

Vodja, ki bo Sloveniji dal to, kar ji pripada: srčnost, duhovno rast, kulturno prepojenost, ekonomsko stabilnost in svobodo: da se Slovenci v Sloveniji zares počutimo doma. Različni, a srčni. Drugačni, a radostni. Z različnimi zgodbami, a povezani. V srčni, zeleni in zdravi Sloveniji, zgledu najrazvitejšim državam sveta. Krasen narod smo. In naš čas je dozorel. V to neizpodbitno verjamem.

Kateri in kakšni vzorci nas pri tem zadržujejo v istem ciklusu, ki ga ponavljamo? Kaj se sploh skriva v tem ciklusu?

Gre za hipnozo negativizma, ki smo se ga nasitili. Gre za to, ali verjamemo v solidarno skupnost in v našo veličino, in predvsem, ali smo sposobni zreti prihodnosti jasno v oči: smeli, trdni, odprti in svobodnega duha. V kletke in moralno nazadnjaške norme ne zapira tisti, ki je osvobojen iluzij ega, pomena in moči. Ključavnice si ni izmislil poštenjak. Pač pa tat.

Za nami sta naporni dve leti, kar se močno pozna tudi na odnosih. Ljudje smo na splošno manj potrpežljivi in bolj vzkipljivi. Mnogi psihologi so temu pritrjevali že kmalu po začetku korone. Kakšno je stanje zdaj?

Pred nami so volitve, poletje. Nov duh in nov čas. Pozdravili bomo razdore, poiskali nove smisle in Slovenijo popeljali v čase, o katerih so naši dedje le sanjali. Veselim se naše lepe Slovenije in modrosti na vodilnih položajih. Verjamem v naš narod in nekaj posameznikov ne more ubiti naše duhovne evolucije, ki je velika. Da, vso zahvalo za to dolgujemo prednikom. In sodobnikom, ki so s pogumom ustvarili vizijo, ki jo moramo le še udejanjiti. Prepričana sem o izjemno visoki volilni udeležbi, saj gre tokrat zares.

Se nas da prebuditi iz te apatičnosti? Čarobne paličice najbrž nimate, a kaj je po vašem mnenju v tej fazi ključno za boljšo komunikacijo med nami?

Seveda jo imam, midve sva čudež. Življenje je čudež, le pozabili smo na občudovanje, čudenje in iskanje vedrine v ljudeh in v svetu, ki nas obkroža.

Petra Julia Ujave, FOTO MARTIN KRISTAN,

»KRASEN NAROD SMO. In naš čas je dozorel. V to neizpodbitno verjamem.«